

Pravidla bezpečného zacházení s ionizačními hlásiči požáru

1. Tato pravidla rozvádějí a upřesňují zásady bezpečného zacházení s ionizačními hlásiči požáru (dále IHP), které jsou klasifikovány jako drobné zdroje ionizujícího záření a to s ohledem na atomový zákon 263/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

IHP vyráběné společností LITES (dříve TESLA):

Typ IHP (cca 12,5 kBq) : **MHG120, MHG123, MHG124, MHG141, MHG161, MHG 162**

Typ IHP (cca 35 kBq) : **MHG103, MHG107, MHG108, MHG142, MHG181, MHG185, MHG186**

Typ IHP (ostatní) : **MHG101** (2x35kBq), **MSK100** (2x1,5MBq), **MSK102** (2x1,5MBq), **MSK101** (74kBq - obsahuje radionuklid radium ²²⁶Ra).

Firma: LITES Liberec s.r.o.

Obchodní značka: LITES

Pravidla jsou nedílnou součástí technických podmínek pro všechny IHP a návodu k revizi.

Jsou závazná pro výrobce

LITES Liberec s.r.o.

a všechny dodavatelské, montážní a servisní organizace a uživatele IHP. Změny a doplňky těchto Pravidel schvaluje v rámci typového schvalování SÚJB.

2. Název odborné organizace a adresa, kam je třeba zaslat IHP k opravě nebo likvidaci:

LITES Liberec s.r.o., Kateřinská 235, 463 03 Stráž nad Nisou

nebo organizace jím pověřená. Servisní organizace se musí řídit zejména ustanoveními bodů 18 a 19 těchto pravidel.

3. Ionizační hlásič požáru je jedním z prvků elektrické požární signalizace (dále jen EPS), který s využitím ionizujícího záření detekuje kouř přicházející z ohniska vznikajícího nebo již vzniklého požáru. Případné odstranění IHP z instalovaného a zapojeného systému EPS je v ústředně EPS signalizováno.

S ohledem na závažnost ohrožení zdraví osob a životního prostředí ionizujícím zářením jsou IHP instalovaná nebo používaná drobnými zdroji ionizujícího záření.

4. Zdrojem ionizujícího záření v IHP je uzavřený radionuklidový zářič obsahující radionuklid ²⁴¹Am o nominální aktivitě 12,5kBq (u hlásičů pro vnitřní) nebo 35kBq (pro venkovní použití) ve formě oxidu inkorporovaného v Au matici s uzavřenými hranami a překrytého ochrannou vrstvou kovu.

5. IHP nebo jeho patice je opatřena znakem radiačního nebezpečí, označením radionuklidu ²⁴¹Am a jeho nominální aktivitou.

6. Užíváním IHP podle těchto pravidel se předchází ohrožení zdraví ionizujícím zářením. K ohrožení zdraví může dojít při nevhodném zacházení s větším počtem IHP se zabudovanými radionuklidovými zářiči.

7. Uzavřený zářič v IHP :

- splňuje klasifikační třídu zářiče nejméně C 32222 (vyšší čísla v uvedeném pořadí jsou možná) podle ČSN 40 4302 (ekv. ISO 2919) - stupeň odolnosti URZ ve vyráběných IHP LITES je 64444,
- působí ve vzdálenosti 10 cm od povrchu IHP příkon dávkového ekvivalentu menší než 1μSv/h (1μSv/h = 10mSv/rok [J/kg = N.m/kg], 1 rem = 0,01 Sv),
- vyhovuje požadavku na odolnost vůči velmi vysokým teplotám (800°C po dobu 1h),
- není vyžadován speciální způsob čištění.

8. IHP instalované v EPS jsou drobnými zdroji ionizujícího záření a jsou to výrobky s nízkým stupněm ohrožení zdraví. Podle zákona č. 263/2016 Sb. § 9 (2) f) není zapotřebí, aby osoba, která pouze používá typově schválené IHP jako součásti EPS, měla povolení SÚJB. Výroba těchto IHP, jejich dovoz, distribuce, opravy IHP, které mohou být spojeny s ozářením fyzických osob provádějících opravu, stejně jako instalace spojená s vyšším rizikem ozářením než běžný provoz, jsou způsoby nakládání se zdroji ionizujícího záření, které podle zákona č. 263/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vyžadují povolení SÚJB. Dále místa, kde se IHP v rozebraném stavu čistí, kontrolují a opravují (odborný servis), tedy místa, kde je nebezpečí porušení těsnosti uzavřených záříčů v nich obsažených, jsou pracoviště, kde se vykonávají radiační činnosti a pro které musí být vydáno příslušné povolení SÚJB.
9. Osoba či organizace používající IHP v množství uvedeném výše (dále uživatel) má podle zákona č. 263/2016 Sb. § 71 písmena b) **ohlašovací povinnost** a je podle tohoto zákona zejména povinna zajistit bezpečné ukončení používání zdroje ionizujícího záření, vést a uchovávat evidenci zdrojů ionizujícího záření a evidované údaje předávat Úřadu a používat zdroj ionizujícího záření v souladu s návodem k jeho použití.
10. Uživatel IHP musí manipulaci s nimi omezit na:
- a) výměnu funkčně vadných IHP,
 - b) zkoušení funkce IHP,
 - c) čištění IHP způsoby, při nichž nedochází k rozebírání IHP a není ohrožena těsnost uzavřeného radionuklidového záříče v IHP, které jsou uvedeny v návodu k obsluze a doporučeny v Pravidlech (bod 20.),
 - d) uživatel musí dbát na to, aby nedošlo k manipulaci s IHP neoprávněnými osobami, ke ztrátě instalovaných i skladovaných IHP a k porušení celistvosti IHP nebo těsnosti uzavřených záříčů v nich obsažených. Doba, po kterou jsou IHP instalovány, aniž by ústředna signalizovala jejich případné vyjmutí z instalace (před uvedením EPS do provozu, po vypnutí či při poruše EPS, atd), nesmí být delší, než je nezbytně nutné a IHP musí být v této době zajištěny proti ztrátě jiným způsobem. Obdobná omezení a povinnosti má organizace provádějící montáž EPS a instalaci IHP nebo jejich běžnou údržbu (netýká se odborného servisu).
11. Uzavřené záříče v IHP nemusí být označeny ani značkou ani výrobním číslem. IHP jsou distribuovány s dokumentem Doklad o převzetí IHP s URZ. Tento Doklad o převzetí vystavuje distributor pro všechny IHP téhož typu a velikosti, které obsahují stejné množství stejných záříčů a budou ve správě téhož uživatele. Obsahuje údaje z hromadného osvědčení URZ, vystaveného oprávněnou osobou nebo údaje z osvědčení URZ schváleného Úřadem při typovém schvalování IHP.
12. Evidence o IHP se vede přehledně v provozní knize EPS. Zaznamenávají se počty jednotlivých typů IHP, které byly instalovány, které byly uloženy jako záloha, které byly vráceny výrobcí nebo montážní či odborné servisní organizaci a od nich získány jako náhrada a to s uvedením dne, kdy ke změně počtu nebo výměně došlo.
13. Pro skladování IHP musí být vyhrazena suchá a chemických vlivů prostá místnost, v níž se trvale nezdržují žádné osoby, dostatečně zabezpečená před vniknutím neoprávněných osob. IHP se skladují v původním obalu.
14. Přeprava IHP musí splňovat podmínky zákona 263/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
15. Všechny IHP, které nejsou instalovány či nejsou v záloze nebo nejsou skladovány před instalací, musí uživatel předat příslušné odborné servisní organizaci. To se týká zejména IHP, jejichž provozuschopnost byla ukončena pro poškození nebo z jiného důvodu a byly nahrazeny jinými IHP stejného či jiného typu nebo se staly přebytečnými při úpravě EPS, jakož i všech IHP při zrušení celé EPS. Obdobnou povinnost má i montážní organizace. Příslušná odborná servisní organizace je povinna předávané IHP převzít. Pokud nevyužije vrácené IHP (např. v jiné EPS), pak je vrátí výrobcí/dovozci IHP, který zajistí jejich další zpracování.

Uživatel nebo jiná organizace předá IHP s objednávkou obsahující typ a počet kusů výrobci dle bodu 2 tohoto dokumentu. Výrobce vystaví potvrzení o převzetí či likvidaci IHP.

16. Ztrátu nebo odcizení IHP, popř. v něm uzavřeného radioaktivního zářiče, jakož i poškození IHP, popř. zářiče, kdy je důvodné podezření, že při něm došlo k radioaktivní kontaminaci okolí (netýká se trvalého nebo přechodného pracoviště s radioaktivními zářiči), ohlásí uživatel, popř. montážní organizace nebo odborná servisní organizace neprodleně místně příslušnému regionálnímu centru SÚJB.

Ztrátu nebo odcizení IHP, popř. uzavřeného zářiče, musí uvedené organizace hlásit také orgánům policie. Přitom uvedou, že se jedná o radioaktivní zářič s velmi malou aktivitou, který nemůže způsobit významné ohrožení zdraví.

17. Dojde-li ke zničení nebo poškození EPS nebo jednotlivých IHP požárem, výbuchem nebo jinou mimořádnou událostí, je uživatel povinen neprodleně ohlásit událost SÚJB. Podrobnější plán opatření pro případ nehody není nutný. Pro další postup si vyžádá uživatel pokyny SÚJB a pomoc příslušné odborné servisní organizace. Uživatel je povinen vyvinout úsilí k nalezení IHP a uzavřených zářičů, ztracených v souvislosti s událostí a zařídit jejich předání k likvidaci (bod 2.). Nebudou-li IHP nebo zářiče nalezeny, předpokládá se jejich přítomnost na místech události ve zbytcích materiálu, který pak uživatel odstraní nebo nechá odstranit způsobem stanoveným SÚJB.

18. Odborný servis zahrnující zejména revizi IHP zabezpečuje (název a adresa provozovny organizace):

LITES Liberec s.r.o., Kateřinská 235, 463 03 Stráž nad Nisou

Pokud při odborném servisu může dojít k rozebrání IHP či k jiné manipulaci, při níž může být porušena těsnost uzavřeného zářiče v IHP, pak má odborný servis charakter práce s radioaktivními zářiči. V tomto případě musí mít odborná servisní organizace povolení SÚJB pro tuto činnost, tj. musí mít odpovídající vybavení s ohledem na možnost kontaminace radionuklidy při porušení těsnosti uzavřených zářičů, včetně přístrojů pro kontrolu těsnosti uzavřených zářičů a zjišťování kontaminace.

19. V nezbytném rozsahu může odborná servisní organizace zabezpečovat odborný servis mající charakter práce s radioaktivními zářiči též na přechodných pracovištích zřizovaných u uživatele IHP.

Ke zřízení a zrušení přechodného pracoviště pro odborný servis IHP nemusí mít odborná servisní organizace zvláštní povolení, pokud je práce na přechodných pracovištích uvedena v povolení SÚJB podle bodu 18. Při zahájení a skončení odborného servisu se provede záznam v provozní knize EPS s přesným uvedením místa, kde byly práce konány.

Odborný servis nesmí být prováděn na přechodném pracovišti, není-li zabezpečeno vymezení dostatečného pracovního prostoru, vybavení ochrannými pracovními pomůckami a měření i odstraňování případně vzniklé radioaktivní kontaminace.

20. Čištění IHP se provádí následujícím způsobem:

není-li výrobcem vyžadován speciální způsob čištění, IHP se čistí pomocí vysavače s jemným kartáčovým nástavcem. Vnější plastický kryt je možno omývat tamponem navlhčeným v alkoholu nebo jiným doporučeným čisticím prostředkem. IHP je zakázáno rozebírat mimo specializované servisní pracoviště.

21. Má-li uživatel nebo montážní organizace důvodné podezření, že zářiče některých IHP nejsou těsné vlivem koroze nebo jiného poškození, upozorní na to odbornou servisní organizaci, která IHP vymění.

22. Zjistí-li odborná servisní organizace netěsnost zářičů u většího počtu IHP, ukončí provozuschopnost všech IHP na tomto místě, v tomto prostředí, nebo z této série a uživatel si je musí nechat vyměnit.

23. Uživatel IHP po skončení doporučené doby používání IHP uvedené ve společném průvodním osvědčení (Doklad o převzetí IHP s URZ) zajistí ověření těsnosti IHP nebo jeho likvidaci.

24. Uživatel IHP musí podle zákona č. 263/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů:

- poskytnout potřebnou součinnost pro výkon kontrolní činnosti SÚJB,
- zajistit bezpečné ukončení své činnosti.

25. Tato Pravidla bezpečného zacházení s IHP jsou návodem k použití zdroje ionizujícího záření ve smyslu zákona č. 263/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů a musí být dodržována všemi uživateli IHP v řetězci – výroba, dovoz, distribuce, montáž, servis, konečný uživatel.

26. Tato Pravidla bezpečného zacházení s IHP musí být dodávána s každou dodávkou obsahující IHP.

Seznam regionálních center SÚJB

<u>Regionální centrum Praha:</u> Bartoškova ul. 28, 140 00 Praha 4	226 518 251, 226 518 259
<u>Regionální centrum České Budějovice:</u> L. B. Schneidera 32, pošt. schránka 10, 370 07 České Budějovice	386 105 221, 386 105 210
<u>Regionální centrum Plzeň:</u> Klatovská třída 2739/20F, 301 00 Plzeň	378 402 711-18, 378 402 710
<u>Regionální centrum Hradec Králové:</u> Piletická 57/15A, 500 03 Hradec Králové	495 211 471, 495 211 227
<u>Regionální centrum Ústí nad Labem:</u> Habrovce č.p.52, 403 40 Ústí nad Labem	417 662 711, 417 662 710
<u>Regionální centrum Brno:</u> Tř. kpt. Jaroše 5, 602 00 Brno	515 902 771, 515 902 760
<u>Regionální centrum Ostrava:</u> Syllabova 21, 703 00 Ostrava	555 302 720, 555 302 720
<u>Regionální centrum Kamenná:</u> Příbram - Kamenná, 262 31 p.Milín	318 691 739, 318 629 901, 777486466

Oznamování mimořádných případů SÚJB v případech nedosažitelnosti RC

<u>SÚJB Praha – KKC 24h služba Styčného místa:</u> Senovážné náměstí 9, 110 00 Praha 1	221 624 111, 222 220 917
--	---------------------------------

Poznámka: Součástí Pravidel je seznam regionálních center SÚJB pro snadnou orientaci při plnění ohlašovací povinnosti uživatelů IHP.